



Foto: Valentijn te Plate

Kleurrijke meidoornbessen.

Afsluiting Groen Blauwe Rijn Alliantie

Afgelopen juni is na vier jaar een einde gekomen aan het grensoverschrijdende natuurbeschermingsproject de *Groen Blauwe Rijn Alliantie* (GBRA). De VNC stond als initiatiefnemer aan de basis van dit Nederlands-Duitse samenwerkingsverband, waarbij ontwikkeling van ecologische verbindingen voor otters en andere aquatische soorten centraal stond. We kijken terug op wat er allemaal is bereikt en wat de toekomst nog brengt.



Foto: IZBRF

Grensoverschrijdende alliantie

Het Europese Interreg-project de Groen Blauwe Rijn Alliantie ging van start in 2017. In de GBRA werkten in totaal tien Nederlandse en Duitse organisaties samen aan het verbeteren van grensoverschrijdende ecologische verbindingen rondom de Rijn. De VNC was daarbij verantwoordelijk voor zogenaamde 'stepping stones': verblijfplaatsen die de migratiemogelijkheden van onder meer otters, ijsvogels en oeverzwaluwen bevorderen.

Otter

In de tweede helft van de jaren tachtig van de vorige eeuw luidde de toenmalige Vereniging Das&Boom, voorganger van de VNC, de noodklok over het aanstaande uitsterven van de otter. Velen die de otter als studieobject, logo of doelstelling hadden, reageerden als door een horzel gestoken. De otter was bedreigd, maar zeker niet aan het uitsterven, vonden zij... In september 1988 werd de laatste otter van Nederland doodgereden en in 1989 werd de otter officieel uitgestorven verklaard.





Foto: T.3RF

De minister moest aan de Tweede Kamer uitleggen waarom er pas een beschermingsplan voor de otter kwam nadat deze al was uitgestorven.

In 2002 startte de Nederlandse overheid een herintroductieprogramma. Momenteel leven er rond de 200 otters in ons land, waarvan overigens een kwart jaarlijks sneuvelt in het verkeer. Ook inteelt vormt een bedreiging voor de kwetsbare populatie. Voor de genetische uitwisseling is het belangrijk dat de Nederlandse en de Duitse otterpopulaties beter met elkaar verbonden raken.

De strikt beschermde otter heeft geen vaste woonplaats. Hij trekt over grote gebieden rond en verblijft daarbij op verschillende plekken langs het water. Het Nederlands landschap van weleer bood daarvoor voldoende mogelijkheden met kronkelende rivieren, oeverbegroeiing en boomwortels. Maar in de strakgetrokken, strak gemaaide en van bomen ontdane waterlichamen van

de huidige tijd is het voor otters moeilijk zich te verschuilen. Daarom zijn in het project zogenaamde otterholts gerealiseerd: kunstmatige schuilplaatsen die de natuurlijke verblijven, die otters hier ooit hadden, nabootsen waardoor deze dieren alsnog een veilig onderkomen hebben om onder meer te schuilen en jongen te werpen.

De VNC was verantwoordelijk voor de aanleg en monitoring van de otterholts. Voor het project zijn in totaal 49 otterholts aangelegd: 29 in Nederland en 20 in Duitsland. De holts zijn met wildcamera's door de VNC gemonitord, en tot onze grote vreugde zijn bij verschillende holts inmiddels otters waargenomen.

Onderdeel van het project was overigens ook om de knelpunten waar otters worden doodgereden in kaart te brengen en op te lossen, en dankzij de inzet van enkele projectpartners is dit bij een groot deel van de geïnventariseerde locaties ook gebeurd.



Foto: T.3RF

Ijsvogel

Naast otterholts heeft de VNC binnen het project voorzieningen aangelegd voor ijsvogels, in de vorm van ijsvogelwanden. Voor ijsvogels in Nederland is het vaak moeilijk om aan voldoende voedsel te komen. Zeker bij vorst, want in tegenstelling tot wat zijn naam doet vermoeden kan de ijsvogel helemaal niet tegen ijs, omdat hij in bevroren water niet kan vissen. Daarom is het des te belangrijker dat ijsvogels goede nestgelegenheden hebben, waar het in Nederland door het gebrek aan steile oevers en omgevallen boomwortels helaas vaak aan ontbreekt. De onderhoudsvrije ijsvogelwanden die de VNC heeft aangelegd bieden de ijsvogels een veilige plek om hun nest te maken en jongen groot te brengen. Er zijn 15 ijsvogelwanden aangelegd, waarvan 14 in Nederland en 1 in Duitsland. Daarvan zijn er sinds het broedseizoen van 2020 al minstens drie door ijsvogels gebruikt om in te broeden.

Oeverzwaluw

Ook voor de oeverzwaluw zijn in het project maatregelen getroffen. Deze trekvogel die in Afrika overwintert, broedt aan het eind van het voorjaar in Nederland. Haar broedplaats vond de oeverzwaluw hier vroeger langs de steile oevers van kronkelende rivieren en beken, maar zoals gezegd zijn die grotendeels uit het Nederlandse landschap verdwenen. De twee door de VNC aangelegde oeverzwaluwwanden vormen een veilige plaats voor oeverzwaluwen en hun kroost, en één van de wanden wordt inmiddels gebruikt door broedende oeverzwaluwen.

Monitoring

De otterholts worden door de VNC gemonitord met wildcamera's. En zoals gezegd zijn bij diverse locaties al otters waargenomen! Het succes van de oeverzwaluw- en ijsvogelwanden hebben we mede dankzij de inzet van vele vrijwilligers kunnen peilen. Zo heeft bijvoorbeeld de Vogelwerkgroep Rijk van Nijmegen e.o. een groepje vrijwilligers in het leven geroepen dat een deel van de ijsvogelwanden monitort. De ijsvogelwanden langs de Oude IJssel worden gemonitord door een vrijwilliger in de Achterhoek. En de Vogelwerkgroep Arnhem onderhoudt en monitort een van de oeverzwaluwwanden. We blijven de otterholts, ijsvogelwanden en oeverzwaluwwanden ook de komende jaren monitoren om te zien of ze gebruikt worden.



Eén van de zwaluwwanden wordt inmiddels door broedende oeverzwaluwen gebruikt.

Symposium

Op 1 juni jl. werd de afsluiting van het project feestelijk beklonken. Wegens de coronamaatregelen helaas niet met de geplande excursies en boottocht, maar wel met een internationaal digitaal symposium. Door de tien partners werd gezamenlijk teruggekeken op de verdiensten van de afgelopen vier jaar. Zo zijn de kansen voor de otter in het grensgebied verbeterd door het in kaart brengen en oplossen van knelpunten en het aanleggen van otterholts. Ook voor ijsvogels en oeverzwaluwen zijn belangrijke voorzieningen getroffen. Voor trekvissen is een uitgebreide monitoring op touw gezet en is begonnen met herintroducties. Er zijn plannen gemaakt voor grensoverschrijdende verbindingen van natuurgebieden en aanpak van uiterwaardenherstel. En in het kader van natuureducatie en -communicatie hebben tal van evenementen en excursies plaatsgevonden, waarmee een netwerk is ontstaan om in de toekomst actief mee te blijven.

Convenant

Met een aan het eind van het symposium ondertekend convenant hebben alle partners van de Groen Blauwe Rijn Alliantie laten weten met elkaar door te willen, ook nadat het project officieel is afgerond.

Omdat de Rijn zichzelf ook niet door grenzen laat tegenhouden, dient de aanpak van de ecologische vraagstukken uiteraard ook grensoverschrijdend te zijn, zo is de gedachte. De intentie is dan ook om de samenwerking voort te zetten en het netwerk dat gedurende het project is opgebouwd in stand te houden. Zo kan een belangrijke bijdrage geleverd worden aan onder meer biodiversiteit, waterkwaliteit en klimaatadaptatie in de grensregio. Door middel van bijeenkomsten, nieuwe projecten en uitbreiding van het netwerk hoopt de GBRA ook in de toekomst belangrijk te blijven voor het Rijn-Waalgebied. De VNC sluit zich hier vanzelfsprekend bij aan en ziet de doorlopende samenwerking met de GBRA met plezier tegemoet.

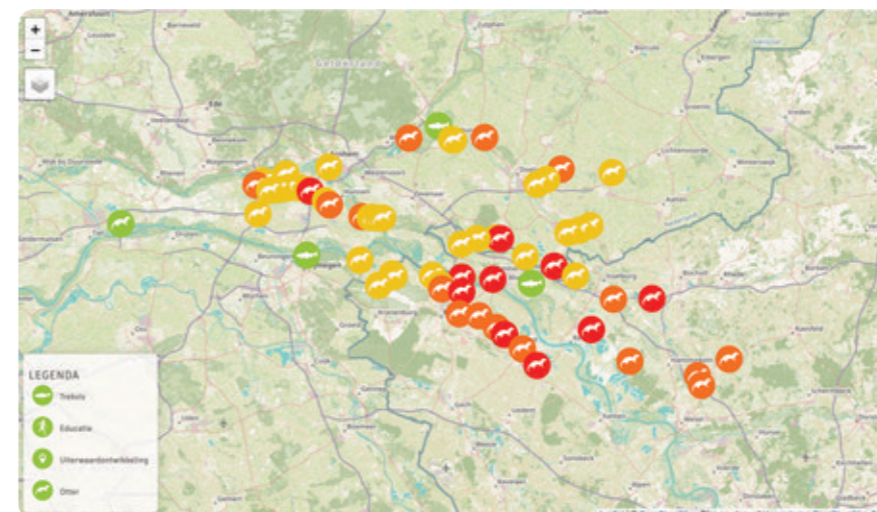


Foto: Peter Coelen

Boven: voor het project heeft de VNC in totaal 49 otterholts aangelegd: 29 in Nederland en 20 in Duitsland.

Onder: De holts worden met wildcamera's door de VNC gemonitord. Tot onze grote vreugde zijn bij verschillende holts inmiddels otters waargenomen.



Ministerium für Wirtschaft, Innovation, Digitalisierung und Energie des Landes Nordrhein-Westfalen



provincie Gelderland



Stand van zaken in het Buitenland van Rhoo

Het was landschapsarchitect Adriaan Geuze die ons eind 2012 opmerkzaam maakte op het bestaan van de polder Rhoo vlak tussen de plaatsen Rhoo en Albrandswaard. Volgens Geuze was de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap het aan haar stand verplicht zich in de kwestie rondom dit gebied te mengen, met als doel deze middeleeuwse aanwinpolder te behoeden voor afgraven danwel onder water zetten.

De provincie Zuid-Holland wilde de polder namelijk omvormen tot zoetwatermoeras ter compensatie van de Tweede Maasvlakte. Dit ondanks het oordeel van de rechter dat het verlies van Noordzeebodem (die door de aanleg van de Tweede Maasvlakte door opspuiten in land verandert), gecompenseerd moest worden door een ander stuk Noordzeebodem tot zeereservaat te 'verheffen'.

In een zaal vol boeren en buitenlui van het zogeheten Buitenland van Rhoo gaf de VNC te kennen wel een alternatief plan te willen schrijven. Daarin moest biodiversiteit de kerngraadmeter zijn en dienden nadrukkelijk Rode Lijstsoorten bediend te worden. Om de haalbaarheid te onderzoeken legden de boeren in Rhoo geld op tafel. De VNC bezocht het gebied met Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum Akkervogels in verband met de onder druk staande akkervogels in Nederland en met het Louis Bolk Instituut vanwege de tachtig met uitsterven bedreigde akkerplanten van de rijke kleigrond. Beide organisaties betuigden zich enthousiast en zagen goede kansen om bedreigde akkervogels en -planten in de polder van Rhoo een goed vestigingsklimaat te geven.

De VNC oordeelde dat aan de belangrijkste voorwaarden was voldaan en dat er dus met steun van beide specialistenorganisaties een ecologisch verantwoord plan kon worden geschreven. Ook het architectenbureau van Adriaan Geuze was behulpzaam, met name door in de planvorming een zogenaamde 'leefbaarheidsdoelstelling' voor bewoners in het Rijnmondgebied in te brengen, zoals de recreatieve ontsluiting van de polder. De boeren uit Rhoo trokken opnieuw de beurs en de VNC kon beginnen met het schrijven van het plan.

Dit alternatieve plan 'Levend Buitenland van Rhoo' werd in 2014 gepresenteerd. Het vroeg nog heel wat voorlichting en lezingen om het omdenken van moeras naar een natuurrijk polderlandschap dat de cultuurhistorie van het gebied omarmde, tussen de oren te krijgen bij de gemeenteraden, Provinciale Statenleden, Tweede Kamerleden en bewindslieden, boeren en waterschap. Zoals het vaak gaat bij plannenschrijverij waren kwartiermakers en oud minister Cees Veerman nodig om het omdenken, vanuit een jarenlange bestuurlijke kennis, bestuurstechnisch en planologisch handvatten te geven.

De VNC presenteerde in 2014 haar alternatieve plan.

Toenmalig staatssecretaris Dijkma stelde vervolgens dat het nu een bottom-up-plan vanuit de streek was en dat niet nogmaals dezelfde fout moest worden gemaakt als destijds bij het moeras, toen de streek van bovenaf dwang op werd gelegd.

Een door Veerman geadviseerde coöperatie, bestaande uit lokale boeren, recreatieondernemers en natuurpartijen werd onder voorzitterschap van Gerard Doornbos – voorheen onder meer voorzitter van LTO Nederland en dijkgraaf van het Hoogheemraadschap Rijnland – opgericht om de uitvoering ter hand te nemen. De coöperatie werd en wordt bijgestaan door een consortium van deskundigen op het gebied van soortspecifieke knowhow. De VNC is als één van de consortiumpartijen nauw betrokken bij de uitvoering van haar geesteskind, samen met Sovon Vogelonderzoek Nederland, het Louis Bolk Instituut, Bureau Natuurbalans, de Wageningen Universiteit en Delphy Worldwide Expertise for Food & Flowers. In 2018 heeft dit consortium een streefbeeld ontwikkeld. Tijdens een recente rondleiding door het gebied werd stilgestaan bij de inmiddels geboekte resultaten, die er mogen zijn!

Veldexcursie augustus 2021

De partijen van het consortium lieten tijdens de excursie met het coöperatiebestuur zien waar zij in het Buitenland van Rhoo mee bezig zijn: de successen en de uitdagingen. Ieder draagt met zijn eigen expertise bij aan de ontwikkeling van het polderlandschap. Het in 2018 gepresenteerde streefbeeld vormt het uitgangspunt voor de natuur-, landbouw- en recreatiemaatregelen die in Rhoo zijn en nog zullen worden uitgevoerd.

Zo zijn in het Buitenland van Rhoo inmiddels vele landschapselementen aangelegd, waaronder een aantal brede natuurvriendelijke oevers, die nu al barsten van de biodiversiteit. Ook wordt geëxperimenteerd met diverse natuurvriendelijke vormen van landbouw. Er worden alternatieve, bloeiende gewassen ingezaaid zoals teunisbloemen, vlas, kidneybonen, bruine bonen, koolzaad en huttentut. Door deze bloeiende maaigewassen in te zaaien en kruidenrijke randen te laten staan komen er meer insecten in het gebied. Die zijn niet alleen nuttig bij de natuurlijke plaagbestrijding in de landbouwgewassen (waardoor er minder gespoten hoeft te worden), maar dienen ook simpelweg als vogelvoer, waardoor kuikens van bijvoorbeeld de Kievit gezond groot kunnen worden.

Bovendien voegen deze verschillende landbouwgewassen meer dynamiek toe aan het gebied omdat ze op verschillende momenten gezaaid worden, dichtgroeien, bloeien, en geoogst worden. Daardoor hebben grondbroedende vogels meer keuze in de percelen waar zij willen broeden of foerageren. De uitdaging is om bloeiende maaigewassen te vinden die niet alleen bijdragen aan de natuurdoelen, maar die ook qua rendement in de buurt komen van de gangbare landbouwgewassen zoals tarwe en aardappelen. De roep om meer duurzame landbouw wordt

vanuit de maatschappij steeds groter, maar het vindt nog nauwelijks op grote schaal plaats. Hier wel.

Even verderop zijn een paar jaar geleden de percelen met kleigrond opnieuw ingezaaid met een inheems mengsel voor kruidenrijk grasland. Deze weilanden hebben zich bijzonder goed ontwikkeld. Dit jaar is ook gestart met een onderzoek naar de voorkomende insecten in het Buitenland van Rhoo. Er wordt niet alleen gekeken welke soorten voorkomen, maar vooral ook hoeveel en waar. De komende jaren wordt het onderzoek uitgebreid. Dan moet bijvoorbeeld het verschil in aantallen insecten tussen akkers en kruidenrijk grasland duidelijk worden. Ook wordt komend jaar onderzocht hoe het maaibeheer van het kruidenrijk grasland zo insectvriendelijk mogelijk kan worden uitgevoerd. Uit een eerste inventarisatie van de wilde bijen in het gebied, is gebleken dat met name de in de polder voorkomende dijken voor de bijen erg belangrijk zijn. Waarschijnlijk mede omdat de steile, zonnige hellingen met af en toe onbedekte stukjes grond aantrekkelijk zijn om nesten te graven.

In het Buitenland van Rhoo liggen niet alleen ambitieuze doelstellingen voor broedende vogels, maar zijn er ook streefwaardes opgesteld voor doelsoorten in de wintertijd. Met name de wintervoedselvelden trekken in

Een akker met teunisbloemen, een alternatief bloeiend gewas.



Foto: Tim Leenders



Foto: Tim Leenders

De aangelegde brede natuurvriendelijke oevers barsten nu al van de biodiversiteit.

de winter veel vogels aan. De granen en andere zaaddragende gewassen op deze akkers worden bewust niet geoogst, zodat vogels zich er ook 's winters te goed aan kunnen doen. Veel putters en andere vinkachtigen weten de velden te vinden en de streefwaardes voor wintervoedselvelden worden al grotendeels gehaald. Toch zijn er nog zoektochten rond de wintervoedselvelden. Zo worden ze aan het begin van de winter al kaal gegeten, waardoor er aan het einde van de winter nauwelijks meer zaden te vinden zijn. Bovendien 'veronkruiden' de percelen erg snel, waarbij met name distel en herik zich snel weten uit te breiden. Daarom wordt er geëxperimenteerd met verschillende één- of tweejarige zaadmengsels, rotatiesystemen en methoden om onkruid te bestrijden, zonder gebruik van chemicaliën.

Veel moet nog gebeuren in de polder van Rhoo: nog meer nieuwe kruidenrijke randen, hoogstamboomgaarden omzoomd met heggen, en plasdrassloten zullen het raamwerk aan nieuwe landschapselementen compleet maken. Bemoedigend is het resultaat van de plasdrassloten die inmiddels zijn gerealiseerd. Ze staan van de oever tot aan de akkers vol met bloemenpracht. De steeds schaarser wordende Parnassia is terug op deze oorspronkelijk tot het estuarium behorende plek. Hiervoor zijn door slim maat- en graafwerk bewust kalkrijke lagen blootgelegd. Ten opzichte van de situatie van twee jaar geleden is er al een toename van honderden soorten planten met hun bijbehorende insecten. Maar ook het nu al sterk verminderde gebruik van chemie komt alle leven ten goede.

We houden u op de hoogte van de ontwikkelingen in het Buitenland van de Rhoo de komende jaren.

Veel putters en andere vinkachtigen weten de wintervoedselvelden al te vinden.



Foto: Valentijn de Plate



Foto: Joulke van der Zee



Foto: Henk Walloys



Foto: Joulke van der Zee



Foto: Frank Vossen, Flickr (CC BY 2.0)

Van boven naar beneden: Gewone langhoornbij, Groene zandbij, Grote wespbij en Goudwesp 'Holopyga generosa'. Hieronder: ook 'gewone', niet zeldzame insecten, zoals deze geringelde smalboktor, zijn er volop te vinden.



Foto: Valentijn te Plate



De wei van de eikenzandbij

Hierboven: het opgeknapt leefgebied herbergt alweer een aantal zeer bijzondere en zeldzame soorten.

De Holdeurn in gemeente Berg en Dal

In het voorjaar van 2020 heeft de VNC een gebied op de Holdeurn in de gemeente Berg en Dal opgeknapt. In dit weitje kwam tot een paar jaar geleden de nagenoeg uitgestorven eikenzandbij nog in groten getale voor: een populatie van alleen al ruim dertigduizend vrouwelijke exemplaren, qua aantallen uniek op wereldschaal. De VNC heeft door subsidie van de provincie Gelderland de opslag van berken en Amerikaanse vogelkers kunnen verwijderen en de overwoekerende bramen en varens afgeplagd. Daarmee is het leefgebied gewaarborgd dat anders verloren zou zijn gegaan, en heeft de weide de schoonheid en vooral ecologische waarde die zij ooit herbergde weer terug gekregen.

Hoewel de terugkeer van de eikenzandbij nog niet is bevestigd, is het gebied al wel een waar lustoord gebleken voor allerlei andere dieren en planten, waaronder een aantal zeer bijzondere en zeldzame soorten. We zetten er een paar op een rij die dit jaar op de Holdeurn zijn gezien.

- Vele zeldzame insecten vinden hun thuis in het gebied, waaronder de gewone langhoornbij, de grote wespbij, de groene zandbij en de goudwesp 'Holopyga generosa'.
- In het weitje liggen zo'n honderd mierenhopen, gemaakt en bewoond door de gele weidemier. Deze zorgen voor microklimaten en open zandplekjes die onder meer geschikt zijn als leefgebied voor solitaire bijen.
- De aanwezigheid van plantensoorten zoals de mannetjesereprijs, valse salie, brem en het akkerviooltje duiden op een deugdelijke schrale grond en vormen een goede voedingsbron voor de solitaire bijen die in het gebied voorkomen.
- Ook staan er buitengewoon veel mooie vliegengzwammen.

De VNC bedankt de eigenaar van het gebied Rudy Broekman, die ermee heeft ingestemd het voor natuurwaarden op te laten knappen, en Joulke van der Zee, die op vrijwillige basis de bijen inventariseert. De professionele inventarisaties en monitoring vinden plaats door John Smit van EIS-Kenniscentrum Insecten.

Holdeurn werelderfgoed



Een leuke bijkomstigheid is dat het gebied dat door de VNC is opgeknapt onlangs werelderfgoed is geworden. In juli van dit jaar is de Neder-Germaanse Limes (onderdeel van de grens van het toenmalige Romeinse Rijk) als UNESCO-Werelderfgoed erkend. De Holdeurn in Berg en Dal is één van de terreinen die behoren tot het aangewezen gebied.

Deze plek diende in de tijd van de Romeinen als belangrijk ovencomplex voor het Romeinse leger. Sinds archeologisch onderzoek aan het begin van de vorige eeuw is begonnen zijn er vele restanten van ovens en andere bouwwerken ontdekt, evenals talloze opgravingen van aardewerk dat op de Holdeurn in de Romeinse tijd is vervaardigd.

Open ruimte heffing

Als één van de dichtstbevolkte landen ter wereld, met 500 mensen per km², mogen we Nederland best als vol ervaren. Rust en ruimte zijn in ons land schaars. Dat komt temeer omdat we ook nog een van de dichtste auto-/spoorwegennetwerken ter wereld hebben. Dat werd en wordt ook in de hand gewerkt door de keuze voor 'urban sprawl' (stedelijke wildgroei) in plaats van concentratie, zoals in het Verenigd Koninkrijk. Daar zijn grote steden algemeen en duizenden 'hamlets' (gehuchten) bestaan nog zonder enige schimmel van betekenis.

In tegenstelling tot de landen om ons heen mist Nederland echt heuvelslandschap en genoeg bossen, om storende elementen in het landschap weg te moffelen. Bovendien wil iedere zichzelf grootmakende stad gezien worden in de weide omtrek door zich in de hoogte te presenteren, waardoor het land nog kleiner oogt. Lopend op de Veluwe heide, je ver van alles weg wanend, kun je tot je schrik de hoogbouw van Apeldoorn en die van Zwolle zien of de twee kolossen bij het station van Arnhem. Daarmee wordt de stille heide in ieder geval een stuk minder uitgestrekt en eigenlijk al meteen een stadspark. De herten en zelfs de wolf krijgen iets van "we doen ons best, we willen wel maar het blijft behelpen". Nederland had een van de kleinschaligste cultuurlandschappen van Europa. Met name de houtwallen, hagen en lanen, singels, dijken en kades onttrokken voor wandelaar en fietser veel nu in het oog springende verkeersbewegingen en bebouwing aan het oog.

Vreemd eigenlijk dat het schaarse goed, de open ruimte, het landschap, zo slecht wordt beheerd, gekoesterd en ontzien. De ramp van de niets ontziende ruilverkavelingen van de vorige eeuw heeft het ruimen van honderduizenden kilometer groene kamerschermen tot gevolg gehad. Ook het rechttrekken van 90% van alle beken en beekjes, de afbraak van 25 duizend historische boerderijen en het wegploegen van 35 duizend kilometer zandpaden is de aantrekkelijkheid van ons landschap absoluut niet ten goede gekomen. En nu zijn er de energietransitie en de woningnood. Ruim honderduizend hectare zonnepanelen zijn naar schatting nodig en die lijken toch vooral goedkoper op land te landen dan op de daken. En daar dan weer vooral in aantrekkelijke landschappen, omdat ze dan meteen gecamoufleerd zijn. Waar boeren zitten die geen opvolger hebben en met zonnige oudedagvoorziening hebben. Het zou nog tot daaraan toe zijn als die honderduizenden woningen zouden verrijzen op voormalige bedrijventerreinen en in mooie industriële monumenten, maar dat is duur en pas- en meetwerk. De meeste zullen verrijzen in weilanden en akkers, grenzend aan de eerder gebouwde stads- en dorpsuitbreidingen. En dan overal dus ook tegen natuurgebieden aan, in Nationale Landschappen en zelfs tegen Nationale Parken aan. Het borstklopperige "wij Hollanders zijn goede ruimtelijke ordenaars" gaat opnieuw gelogenstraft worden. Maar laat ik positief eindigen, want in die gemeente- en provinciehuizen, en onder onze lezers, zijn mensen van goede wil en ook niet de problemen van de hele wereld kunnen oplossen, maar wel iets willen doen. Waarom geen 'openruimteheffing' instellen, om het dichtgroeien van die open ruimte in ieder geval te remmen en niet zonder slag of stoot ten prooi te laten vallen aan huizen, bedrijfs-

hallen en glas. Samen moeten we vrezen dat er 150.000 hectare open ruimte verloren gaat aan huizen, bedrijven, zonneparken en delfstoffenwinning. Dat is ongeveer de oppervlakte van de gehele provincie Utrecht... Die ruimte is sowieso van ons allemaal en zeer schaars aan het worden. Als we op iedere vierkante meter een euro afromen heb je ineens 1,5 miljard euro beschikbaar voor verfraaiing van de resterende open ruimte. Maar misschien ook helemaal niet vreemd om per woning 2000 euro te tellen. Er komen er circa 900.000 dus dat is 1,8 miljard euro. De bedrijventreinen en zonneparken (wat in feite ook industrie is) zijn samen met delfstoffenwinning nog eens goed voor 120.000 hectare open ruimte die gaat verdwijnen. Stel, je rekent daar een tientje per vierkante meter, wat niet onredelijk lijkt, dan zitten we zo aan de 13,8 miljard voor groene kamerschermen op het resterende boerenland. Elke keer een nieuw doorkijkje, een verrassende ontmoeting met wat er graag leeft in en nabij die kamerschermen. Ons land zou minder vol en groter worden ervaren. Fijnstof en stikstof zouden door de kamerschermen worden opgenomen of uitgefilterd. De Bossenstrategie, die juist ten koste van de biodiversiteit en cultuurhistorie dreigde gerealiseerd te worden, kun je zo uitvoeren in de vorm van groene kamerschermen. Met het geld van de openruimteheffing kan zo 200.000 kilometer worden gerealiseerd. Je vraagt je af waar wachten we op. Maar ja, dat is met de meeste goede plannen...

Jaap Dirkmaat
Directeur





Foto: Valentijn te Plate

Bijenorchis in de Ooij

Het gaat goed met de biodiversiteit in de Ooijpolder. Zoals u weet verwierf de VNC in 2008 een gift van €1,6 miljoen van de Nationale Postcode Loterij voor het voorbeeldgebied de Ooijpolder. Dat startkapitaal heeft de VNC vervolgens nog kunnen verdubbelen via lobby bij het Rijk en de provincie. Daarmee kon het Deltaplan voor het Landschap uitgerold worden in de Ooijpolder, en ontstond het decor van het grootste landschapsherstelproject in de Nederlandse geschiedenis. Eerder al werden minstens 22 Rode Lijstsoorten geconstateerd. Daar komt er nu nog eentje bij, want onlangs is in de Ooijpolder de bijenorchis waargenomen.

Deze bijzondere orchidee dankt zijn naam aan zijn uiterlijk. De onderlip van de plant lijkt namelijk sprekend op een bij. Naast deze aantrekkelijke aanblik produceert de bijenorchis ook een feromoon dat menig dar aantrekt. Maar gek genoeg heeft de bijenorchis de insecten eigenlijk niet nodig. Hij doet namelijk aan zelfbestuiving. De bijenorchis is een pionier en dan is het handig om niet geheel afhankelijk te zijn van een misschien nog niet geheel ontwikkelde insectenpopulatie.

Hoewel de bijenorchis met name in het westen van Nederland steeds vaker voorkomt, is hij in deze streek nog vrij zeldzaam. Des te mooier dus om deze in het oog springende soort nu ook in de Ooijpolder te mogen aanschouwen!

Verplaatste maasheg floreert

Begin vorig jaar is in Blitterswijck (gemeente Venray) een monumentale heg verplaatst. Deze moest wijken voor de aanleg van een hoogwatergeul langs de Maas, maar door ingrijpen van de VNC en in samenwerking met projectbureau Ooijen-Wanssum is de eeuwenoude heg verhuisd. Anders zou deze geroid (en elders gecompenseerd) zijn geweest.

Nu, anderhalf jaar later, mogen we stellen dat de verhuizing een succes is geweest. De tachtig meter lange heg floreert namelijk op zijn nieuwe locatie een paar honderd meter verderop. Daarmee is eens te meer bewezen dat rooien niet nodig is als verhuizen ook kan. Gewapend met die kennis blijft de VNC zich dan ook inzetten om heggen overal in Nederland te behouden.



Foto: Lars van Peij

Nieuwe bestuursvoorzitter VNC

Tijdens de digitale algemene ledenvergadering van 26 juni jl. is bestuursvoorzitter Harry Keereweer opgevolgd door Henk van den Berg. Harry was voorzitter sinds 2012 en was na drie termijnen van drie jaar niet meer herkiesbaar.

Als onder meer oud-gedeputeerde van de provincie Gelderland en oud-burgemeester van de voormalige gemeente Groesbeek had Harry een buitengewone en voor de VNC uiterst waardevolle affiniteit met de regio waarin wij veel van onze activiteiten ontplooiën, onder meer vanwege de locatie van ons kantoor in Beek-Ubbergen. De afgelopen negen jaar heeft Harry zich met hart en ziel ingezet voor de VNC en daarvoor zijn wij hem zeer dankbaar.

Henk van den Berg is naast het bekleden van verschillende bestuursfuncties zestien jaar wethouder geweest van de gemeente Heumen, waarbij hij de laatste acht jaar onder meer de portefeuilles Natuur en Landschap, Duurzaamheid en Ruimtelijke Ordening onder zijn hoede had. In die hoedanigheid heeft hij zich met omwonenden onder meer ingezet om de kwaliteit van het landschap aan de grenzen van de gemeente te verhogen door aanplant van heggen, boomgaarden en houtwallen.

De VNC dankt Harry Keereweer voor de mooie samenwerking de afgelopen negen jaar, en ziet met plezier en vertrouwen de komende jaren met Henk van den Berg tegemoet.

Wij worden gesteund door

